

Villaksen er truet!

Kronikk

Norges Bondelag, generalsekretær Per Skorge
Norges Skogeierforbund, adm. direktør Gudbrand Kvaal
Norges jeger- og fiskerforbund, generalsekretær Bjarne Oppegård
Friluftslivets fellesorganisasjon, generalsekretær Lasse Heimdal
Norges Naturvernforbund, fagleder Arnodd Håpnes
Bellona, fagansvarlig fiskeri og havbruk Marius Dalen
Greenpeace, leder Truls Gulowsen
WWF, generalsekretær Rasmus Hansson
Norske Lakseelver, daglig leder Torfinn Evensen

117 lakseelver stengt

I disse dager starter årets laksefiske, et høydepunkt for mange sportsfiskere. Den populære villaksen lokker sportsfiskere fra både inn- og utland. Dette bidrar til 2900 årsverk langs norske lakseelver. I år er 117 elver stengt for laksefiske, og fisketiden er kraftig redusert i mange av de øvrige vassdragene.

I kampen for villaksen er det avgjørende å fokusere på hele trusselbildet, og iverksette tiltak som kan minimalisere den negative påvirkningen, der det er mulig. I dag ligger hovedutfordringene i for høye lakselusnivåer, rømt oppdrettfisk og en oppdrettsindustri som ikke drives bærekraftig.

Av andre faktorer som påvirker villaksens overlevelse gjøres det mange tiltak. Kalking av sure vassdrag har ført laksen tilbake til Sørlandselvene, rotenonbehandling har fjernet lakseparasitten Gyro fra 21 vassdrag. Videre kan revisjon av gamle vassdragsreguleringer bidra til mer vann og bedre teknologiske løsninger, som kommer villaksen og elvemiljøet til gode. Nye fiskereguleringer fører til at beskatningen er tilpasset den enkelte elvs bestand. Varierende mengde mat i havet gir naturlige bestandssvingninger, og må legges til grunn når villaksens tålegrense settes.

Historisk lavmål

Villaksbestandene i Norge var i 2009 på et historisk lavmål. Totalt har mengden atlantisk villaks blitt redusert med over 80 prosent i løpet av de siste 30 årene. En tredjedel av disse hører hjemme i norske elver, og Norge har et særlig ansvar for å sikre artens overlevelse.

Oppdrettsindustrien truer villaksen

Miljøvernminister Erik Solheim skrev til Stortingets Kontroll- og konstitusjonskomite 26.01.10: "Den meget alvorlige situasjonen med omfattende rømminger og høye nivåer av lakselus gir særlig grunn til bekymring." Dette understrekes ved at fagmiljøene på fiskeri- og miljøsidene er enige om at videre vekst i oppdrettsnæringen ikke er mulig innenfor miljømessig bærekraftige rammer.

Lakselus den største trusselen

Oppdrettsanleggene langs kysten skaper unormalt høye konsentrasjoner av lakselus. Tettheten av oppdrettsfisk i anleggene gjør smitteveien kort og parasittproduksjonen høy, som forrykker den naturlige balansen i villfiskens miljø.

Luselarver fra anleggene og rømt oppdrettsfisk spres med havstrømmene til områder lakseungene må svømme forbi på vei mot beiteområdene i havet. For lakseungene gir et lusepåslag på 5-10 lus sårskader og infeksjoner med døden til følge. I områder på Vestlandet er det tidligere påvist opp mot 95% dødelighet på utvandrende lakseunger etter

luseangrep. Til tross for ekstraordinære avlusningstiltak, er det nå mer enn dobbelt så mye lus som i rekordåret 2009.

Genetisk utvanning

Langs kysten vår ligger det i dag 1200 oppdrettsanlegg med rundt 400 millioner oppdrettslaks. Til sammenligning returnerer færre enn 400 000 villaks tilbake fra beitevandring i Atlanterhavet til norske elver. En åpen oppdrettsmerd i sjø utsettes for enorme krefter. Ved underdimensjonering av anlegg og dårlig vedlikehold, er det fare for rømming. Oppdrettsnæringen jobber systematisk for å forhindre dette, men andelen rømt oppdrettsfisk i norske lakseelver og fjorder er fortsatt altfor stor. I elvene utgjør rømt oppdrettsfisk i snitt mer enn 15% av gytebestanden om høsten. Dette er 3 ganger høyere enn den genetiske tålegrensen for bevaring av de unike villaksbestandene.

Krever handling

Miljømålene for næringen i regjeringens "Strategi for en miljømessig bærekraftig havbruksnæring" må straks omsettes i handling. Myndighetene må sette konkrete, målbare tålegrenser for mengde lakselus, innslag av rømt oppdrettsfisk samt utslipp av organisk materiale. Grensene må være definert ut i fra villaksens og økosystemets tåleevne, og må ta utgangspunkt i den samlede påvirkningseffekten fra alle oppdrettsanleggene langs laksens utvandningsvei. Inntil slike grenser er på plass kan ikke økt produksjon i oppdrettsnæringen tillates. Ved eventuell produksjonsøkning må myndighetene stille nye miljøkrav, som f.eks. lukkede oppdrettsanlegg. Dette vil fremme teknologiutvikling og ny kunnskap. Det må bl.a. utvikles lakselusvaksine og lukkede oppdrettsanlegg, samt metoder for oppsamling av fôrspill og avføring. Det må være regjeringens klare mål å verne de ville laksebestandene, ikke minst i FNs naturmangfoldår 2010. De undertegnede organisasjonene jobber for at den fantastiske villaksen fortsatt skal være en viktig del av Norges naturmangfold.

NORGES BONDELAG

